

CSABAI LÁSZLÓ
Szövetkezés

Az erősen retusált fényképen lévő arcokat nem lehet összepárosítani a nagyszoba asztalánál ülő emberrel és asszonnyal. Pedig ők vannak a fotókon. Mégsem a kép természetellenessége ingerli Szűcs Misót, vagyis immár Szűcs Mihályt, a frissen alakult téesz állattenyésztési ágazatvezetőjét, hanem az ünnepi ancug, amit a háziak magukra kaptak. „Lelkész, presbiter, keresztkoma látogatásakor kell kiöltözni. Munkások és parasztemberek nem szégyellik egymás előtt a viselt holmit.” Szűcs tehát feszültnek érzi magát Kollárék kiöltözése miatt is, pedig van már éppen elég feszültség a világban. Az ember szinte látja, ahogy remeg és lúdbőrzik a levegő.

– Hol a malac, hol a vágásérett hízó, hol a zsír, hol a kolbász, hol a füstölt szalonna, hol meg a sonka hozza a sok pénzt – folytatja a fejtegetését Kollár Antal. – Készen kell állni a körülmények változására. Lehet korai vagy sokáig tartó hideg, lehet járvány, lehet rossz tengertermés, kiszáradhatnak a legelők, a dagonyázók. De bármi történik, húsrá mindig lesz szükség. Valamilyen formájában.

– Formában?

– Én most a malacra tettem. És fialt is Kati tizenkettőt. Az Isten áldja meg érte!

– Kati?

– Ő a kocám. Több hasznot hajt ennél a háznál, mint a feleségem! – mondja nevetve, és rácsap az asszony hátára, aki cseppet sem sértődik meg, sőt, buzgón helyesel:

– Úgy, úgy! Feleannyit nem keresek a fehérneművarrással, mint amennyi a malacokból fog bejönni.

„Tehát Kollárné háziipart üz. Ezt nem tudtam. Vajon van engedélye? Biztos nincs” – fut át az ágazatvezető fején, és bevési elméjébe az értesülést.

– Csak nyolcat adok el a tizenkét malacból – folytatja a férj –, mert még a hízónak is lehet remek ára. A vágásérettekből meg kettőt fogok leadni a forgalmazónak. A többiből hurka, kolbász lesz. Meg füstölt holmi. Azon is lehet nagy haszon, mert ha nincs jó ára, akkor megesszük mi, s így nem kell pénzt kiadni érte, ami a legnagyobb haszon. De ha jó ára lesz, akkor mehet mind a piacra, és mi eszünk tengerikását, azon is el lehet élni. Még úgy! – És nevet a gazda, mint aki már a bankókat számolja. Vele nevet a feleség is:

– Jó a tengeridara sertésnek, embernek! A legjobb! Legalább nem viszket tőle a fülem.

Az utolsó mondatot nem érti Szűcs Mihály:

– Nem viszket? Hát a disznóhústól viszket?

– Igen. Nem bírom megvakarni sem. Ha piszkálom, oldalra megy a viszketés.

– Biztos, hogy a disznóhústól van?

– Anyám szerint igen. Vagy a póktól. Bebújik éjjel az ember fülébe, nappal meg mászkál. Ez okozza a viszketést.

– Látta már orvos?

– Minek? Csak nem halok bele!

– Nézzük meg azt a híres kocát, Antal bátyám! – vet véget a sületlenség áradásának Szűcs Mihály.

– Menjünk, Misó fiam!

Katinak külön ólja van. A karámig elér a melege. És nem áraszt magából csípős sertésbűzt, csak egészséges tejillatot. A csecseken csüngő malackák egészen emberformájúak. Az ágazatvezetőnek kedve támad ölbe venni, becézni őket. És meg is teszi. Átugrik a korláton, kiválaszt egyet, majd a száját befogva kiadja a gazdának. Aki ellenkezés nélkül segít neki visszamászni. A koca viszont rossz szemmel nézi porontya eltulajdonítását. Feláll, mire csöppsegei fájdalommal, mohó visításba kezdenek. Az anyaállat elfekszik megint.

– Ennek mi a neve? – kérdi Szűcs újra az ölébe véve a malacot.

– Ennek még nincs.

– Meg tudja őket különböztetni egymástól?

– Meg ám!

– Lehetetlen. Mind egyforma.

– Nem az. Egyik egy kicsit kisebb, a másinak van egy folt a hasán, a harmadiknak furcsán áll a füle, annak ott ne!, a negyediknek pattanások vannak a fülén, az ötödiknek is vannak, de máshogy...

– Rengeteg az adó, a beszolgáltatni való a jószágok után – vált óvatosan témát és hangszínt Szűcs.

– Az van.

– Sokan nem bírják.

– Nem bírják.

– És maga, bátyám?

– Én még bírom, hisz tudod, jó gazda vagyok.

– Jó gazda. De megszabadulhatna a gondoktól, ha úgy döntene, belép...

– A gondoktól sosem lehet megszabadulni. Elmúlnak gondok, jönnek helyette másfajta. Én megélek a munkámból meg az eszemből. A saját munkámból,

a saját eszemből. Nem kérem a másét. Más se kérje az enyémet!

– Az embernek mégis be kell fektetnie a jövőbe. A jövő...

– Ezek a malackák az én befektetésem. Nagy kamatot hoznak.

– Azt mondja? Nézze, már nyújtózik is!

A kis jószág tényleg pompásan érzi magát az ágazatvezető ölében. Élvezettel nyújtja mellső lábait, elégedetten rőfög.

Szücs Mihály ringatni kezdi. Aztán, mint ahogy az anya szokta ringatás közben, táncolni kezd. Forog az állatkával. És ez a forgás egyre gyorsabb. A lapockájánál megtartott malacot kinyújtja a centrifugális erő. Visítani kezd. Felkapja fejét az anyja, és a kölykök is.

És a forgás tetőpontján Szücs Mihály elengedi az állatot, amely egyenes vonalban a ház falának csapódik.

A reccsenésre Kollár és a felesége a nyakához kap, mintha ők szenvedték volna el a bestiális aktust.

A malacka még feláll. Kóvályogva elindul, de fejét nem tudja felemelni. Szájából, orrából ömlik a vér.

Szücs belerúg egy nagyot. A kis állat ezúttal a kút betonkávájának csapódik. Utána már nem moccan. Csak a farka remeg. Az ágazatvezető elégedetten fordul vendéglátója felé:

– Na, bátya, ez már nem fog magának hasznot hasznítani.

– Ez már nem, fiam.

A gazda hangja nem haragos, csak végtelenül ernyedő. A halálos beteg fogadhatja így a hírt a műtétje sikertelenségéről.

– Hozzon már ki még egy malackát!

Kollár elindul a kocához, de félúton megáll.

– Nem hoz, gazda?

– Ne-em...

– Jól van. De akkor értjük egymást?

– Értjük, fiam.

– Holnap tízkor jó lesz?

– Jó lesz.

– Várom magukat a téeszirodán. Iszunk a dolog előtt egy kis pálinkát. Az bátorságot ad.

Simon Endre árpát szór a tyúkoknak a baromfiudvaron. Kézre való a gyékénykosár, mégis csálén tartja a gazda, mert két ujjá rendellenesen kifordulva áll. Szücs Mihály ott volt, amikor ezek az ujjak megrokkantak. Sajnálja az öreget, de tudja, ha kell, határozott eszközöket alkalmazhat a népi demokratikus

proletárdiktatúra. Simonnál célt értek. Aláírni még nem írt, de rábólintott.

– Látom, a szárnyasjószág jól van. És a kocák? – kérdi az ágazatvezető köszönésképpen. A másik megáll az etetésben. Leteszi a kosarat. Aztán mégis felveszi, és biztonságos helyre, a körtefa lelógó ágára akasztja föl.

– Menjünk, nézzük meg őket, Szücs elvtárs.

A három hatalmas mangalica-anya nyugodtan fekszik. A csecsükön malackák csüngnek. Elalélva az élvezettől. Az anyaállatok felvetik fejüket, mintha legyet zavarnának el, pedig korán van még a rovarok megjelenéséhez.

A gazda megsimogatja a legközelebbi homlokát.

– Még az enyéme.

– Még igen. De hamarosan bővítjük a sertésólat.

– Én addig nagyon jól tartom őket, hogy megmutassam...

– Úgy is kell. És meg fogja mutatni, ha már benn lesz, akkor is. Mert én magából brigádvezetőt csinállok.

– Brigádvezetőt? Az olyan, mint a számadó?

– Olyasmi. Felelős ember. Az állatokért. És a munkásaiért.

– Kosztot is ő ad nekik?

– Nem. Azt először mindenki visz magával. Aztán megépítjük a téeszkonyhát, és a brigádjainknak onnan fogunk háromfogásos ebédet szállítani.

– Háromfogásost? Hétköznap?

– Igen.

– Olyan csak az uraknál volt.

– Most már nekünk is lesz. Megérdemeljük. Szenvetünk érte eleget.

– Az igaz... – mondja sóhajtva a gazda, és nem a földdel meg az állatokkal való sok küszködésre gondol, hanem szép szál fiára, aki a Donnál maradt.

– És a legszegényebbeknek is joguk van, hogy ne maradjanak a legszegényebbek.

– Hát igen.

– A szövetkezet lesz a megoldás. Mindenkinek. Az olyan középparasztnak is, mint maga. De legfőképp a volt cselédeknek, mert öt vagy hat juttatott holdon nem lehet megélni tisztességesen.

– Hát nem.

– Az már rosszabb, mint az uradalmi cselédkedés, mert akkor legalább a sovány kommenció biztos volt.

– Hát igen.

– A téesz ad majd mindenkinek munkát. A jövő a téeszé.

– Sok okos ember mondja, lehet benne valami.
– Itt van nálam a belépési nyilatkozat. Írja gyorsan alá, ennyi hiányzik még.

– Aláírni? Már most?

– Mire várnánk? Szóban már megegyeztünk.

– Igaz. Én... hiszen alá is írnám... – S ekkor váratlanul lobban egyet Endre gazda szeme. Harag és elszántság van benne. Szűcs Mihály már nem számított erre.

– Akkor írja hát!

– Csak... Úgy van az...

– Micsoda? Hogy?

– Mondom már! Szóval, úgy van az, mióta világ a világ, legyen fejudálizmus, kapitálizmus, proletár... izé, mindig úgy volt, hogy... szóval „valami valamiért”. Ha adok valamit, kapnom is kell valamit.

– Biztosíthatom, az új gazdasági rendszernek ez az alapja. Ezt mi úgy nevezzük: „egyéni érdekesség”.

– Mit fogok én kapni a földemért és az állataimért?

– A megszerzett munkaegységek alapján pénz. És megszabadul az adóktól. A padláslesöpréstől. A bevitt vagyont arányában meg év végén még természetjáradékot is kap. Tengerit. Abból baromfit nevelhet. Tucatszám. Viheti a nyárligeti piacra, pénzeltet belőle. Gazdagabb lesz, mint...

– Na, igen. De azt a kukoricát megtermelhetném magamnak is.

– Mit akar hát? Ki vele! – kiált idegesen az ágazatvezető, mert túl akar lenni az egészen.

Endre gazda hátrébb lép, nehogy a másik keze ügyében legyen, ha az felháborodásában ütni akarna.

– Ne zsarolásnak vegye, amit mondok... De én... Ragaszkodom... Ha nem kapom meg, én nem bánom, bármi történik is velem...

– Mondja már, mit akar!

– A lányom, Erzsike tizennyolc éves. Elvégezte Nyárligeten a tanítóképzőt. A reformátust.

– Ne féljen, részt vesz egy átképzésen, és fog kapni állást.

– Hát ez az! Hogy ő a városban akar állást. Csakis ott! – És látszik az öreg, egyszerre mérges magára, amiért megalázkodik, Szűcsre, aki előtt megalázkodik, és talán legfőképp a lányára, aki miatt meg kell alázkodnia, akit nem tudott megnevelni.

– Mért nem jó neki valamelyik bokortanyán?

– Nem tudom. Nem jó. Megszokta a várost.

– És a bokortanyai gyerekeket ki tanítsa?

Zavart csend. Szűcs Mihály tudja, ezen áll vagy bukik a beszerzés. Ezek itt éjjeleken át rágták magukat az asszonnyal, és ebből nem engednek.

– Én, az ágazatvezető, nem vagyok illetékes ilyen ügyben intézkedni. Pláne nem ígéreteket tenni.

– No de tagja a Pártnak.

– Igen, egy kicsi tagja. De ez nem a Párt, hanem a tanács hatáskörébe tartozik.

Simon Endre legyint, ami azt jelenti: „ugyanaz”. Régen is így ment ez. Parlament, választások, minisztériumok, pártok, kormányok: „urakdóga”. Most is. A Párt, tanácsok, szakszervezetek, rendőrség, ÁVH, politika: a fentiek dolga. Vagyis urakdóga. Az új uraké.

Kiss Béni, a bokortanyák párttitkára a Liskánybokor közepén álló terményraktár irodájába költözött be a Párt hatalomátvétele után. Innen járt ki agitálni, „téríteni”, ahogy a helyiek mondják. Újabban keveset mozdul ki. A feleségét is elküldi, ha hívná haza.

Most sietve eszik. Nem szeli, hanem darabolja a veknit, és kanállal keni rá a zsírt. Bár a bokortanyákon nem cifrázzák az étkezés körülményeit, Szűcs Mihályt émelyíti a látvány. Azért elmondja, miért jött. Simon Endre kérését. A párttitkár megrántja a vállát.

– Nem érdekel a dolog? Pedig komoly ügy. Simont másképp nem lehet megnyerni. Ha viszont ő belép, jönnek utána többen. Tekintélye van a gazdák között.

Kiss Béni köhögni kezd, félrenyelt, de azért eszik tovább. Harsány csámcsogás kíséri választát:

– Nem tudom elintézni, amit kértél. Menj feljebb! A városhoz. Ott osztják a tanítói állásokat.

– Tudom. De neked jobb kapcsolataid lehetnek a tanácsházán.

– Nem megyek sehova. Telefonom meg nincs.

Az ágazatvezetőnek nincs kedve meg ereje felháborodni, inkább megszanja a másikat.

– Meg fogsz fulladni.

– Az lenne a legjobb.

– Beszélj hülyeségeket!

– Ha elpatkolok, legalább nem élem meg a lázadást.

– Miféle lázadást?

– Lázadást. A nép nem bírja már ezt a sarcolást. Meg a nyomort. Fellázadnak, és visszahozzák Horthyt meg az embereit. Azok meg bosszút állnak, mint a tanácsköztársaság után tették. Megölik a vörösöket, vagyis minket. Ezért tömöm tele magam. Legalább utoljára egyek még egy jót. Vagy az is lehet, hogy börtönbe zárnak minket. Akkor is ennem kell, hogy

zsírt gyűjtsek magamra. Úgy lehet kibírni a börtönt. Tudom, milyen az. Ültem nyolc évet Horthy alatt.

– De hát ott van mögöttünk a Szovjet. Az engedné, hogy a magyarok rekcia... reakcia... reakcióskodjanak?

– A Szovjetben is felkelés lesz. Ott még nagyobb a nyomor. Sztálint és a kommunistákat megölik. Visszahívják a cárt. Az nem véd meg minket. Még segíteni is fog Horthynak. Sereget küld neki, mint tették az oroszok '49-ben.

– 1949-ben?

– 1849-ben.

Szücs tör magának egy darabka kenyeret, megkeni, és a szájában morzsolgatni kezdi. Jó íze van. A titkár egy kék alapon fehér pöttyös bödönből meri a zsírt. A begyűjtőknek van ilyen.

– Te, Béni. Honnan szerezted a zsírt?

– Vajon honnan?

– Csak nem a... Amit a magángazdálkodók beszolgáltattak?

– Abból. Egy bödönt elcsakliztam.

Szücs iszonyodva köpi ki a falatot.

– Börtönbe kerülünk... börtönbe kerülsz, ha kiderül!

– Oda hát. Mindenképp leültetnek. Horthyék, vagy az elvtársaim. Vagy megölnék. Horthyék, vagy az elvtársaim.

A vicinális személyvagonjának vaskályháját még befűtik. A kályha rossz, engedi a füstöt, mintha a gőzmozdony kéménye lenne a vagonba bevezetve. Az utasok minden ablakot lehúznak, hogy távozhasson a fullasztó anyag. Így viszont bekúszik a hideg, március eleji levegő. A vaskályha tehát tulajdonképpen nem fűt, hanem hűt. Szücs Mihály látja, az új rendszer a sok áldás mellett a józan emberi ésszel ellentétes dolgokat is bőven hozott. Ha ezeket megemlíti az elvtársainak, azok nyomban lepisszegik, majd azzal nyugtatgatják, hogy ami számára érthetetlen, az a Párt számára nem az, és a Párt amúgy is mindent jobban tud, meg lehet hát, és meg is kell bízni benne.

Öreg néni ül vele szemben. Nagy kosárban befőttek. Nyilván a koplaló városi rokonaihoz tart.

– Jól vagy, fiam? – kérdi tőle az öregasszony.

– Megvagyok, köszönöm.

– Olyan sápadtnak nézel ki.

– Biztos a hosszú tél miatt. Nem szeretem a telet.

Oláh Máttyás László: 1956-os emlékmű, Gyöngyössolymos, 2017

– Hová valósi vagy?

– Orgovánbokorba. Az Nyárliget része, de messze van a várostól.

– Én Balsárol jöttem. Nálunk nagyon kutyavilág van most. Hát tifeletek?

– Nálunk sem könnyű az élet.

– Téeszcsé?

– Az. Vagyis téesz.

– Szegényke – És sajnálkozva néz rá a néni. Sőt, a vagon többi utasa is. És az ágazatvezető rájön, a többiek őt nem beszerzőnek, hanem bekényszerített áldozatnak gondolják. De hát tulajdonképpen igazuk van. Mert az ő juttatott nyolc holdja is a szövetkezetben kötött ki. És éppen azért vállalta el az állattenyésztés megszervezőjének tisztségét, s vele azt, hogy berángatja a közösbe a jószággal rendelkező gazdákat, hogy ha már neki szenvednie kell, szenvedjen más is. Szervedje meg az új rendszert. Ami persze majd egyszer meghozza a gyümölcsseit. Remélhetőleg. Majd egyszer.

– Ne félj, fiam, nem tart már soká a keservünk. Érkezik a segítség.

– Valóban? Visszatér Horthy? Vagy jönnek az angolok meg az amerikaiak?

– Ugyan! Nagyobb dolgok készülnek. Olvasod a Bibliát?

– Régen olvastam. Az iskolában kellett.

– Abban írva vagyon: a végső napok hírnökei az Antikrisztus és a hamis próféta.

– És hol vannak ezek? Nem látom őket.

– Nem a fenét! Mindennap látod. Sztálin az Antikrisztus, Tito a hamis próféta. Rákosi, Gerő, Révai és Farkas pedig az apokalipszis négy lovasa. Minél vadabbak, annál jobb nekünk, mert ellenük már...

Az ágazatvezető felpattan, és az ajtóhoz szalad. Kirántja. A szerelvény lassul, de még nem látni a sóstói megállót. Szűcs kiugrik a vonatból. Hármat bucskázik a töltésen. „Provokáció! Provokáció!” – ezt dadogja.

Foltos József, a városi tanács mezőgazdasági osztályának vezetője a városháza frissen festett folyosóján haladva mutatja Szűcs Mihálynak a megye neves szülőtteit ábrázoló festményeket.

– Móricz és Krúdy jó írók voltak, semmi kétség, megérdemlik, hogy továbbra is emlékezzünk rájuk, de a múltban elhallgatták Esze Tamás, Zalka Máté vagy a Budai Nagy Antallal szövetséges parasztvezér, Nyíri Márton nevét. Szamuely Tibort pedig váltig mocskolták. Pedig nála tisztább és békésebb szándékú forradalmárt még nem hordott hátán a föld. Most mindjükről festmény készült. Persze, nem életnagyságban hivalkodók ezek a képek, mint amilyenek korábban itt lógtak panamázó polgármesterekről, szolgabírókról, főispánokról, meg arról a fickóról – és Foltos József egy fejjel lefelé a lépcsőfordulóba állított monumentális festményre mutat. – Megismered, ki van rajta?

– A miniszterelnök?

– A volt miniszterelnök. Szerencsére csak volt. A kegyelmes, tekintetes, nagyságos, ördögtudjamilyen nagykállói Kállay Miklós. A háború után néhány Auschwitzból visszatért védte, mert ő nem engedte deportálni a zsidókat. Lehet, igazuk volt. De a magyar munkást meg parasztot bezzeg engedte a Don-kanyarba vinni. Azoknak sem volt jobb dolguk. Megérdemli, hogy fejjel lefelé lógjon. Kár, hogy csak a képe.

Az irodájában az osztályvezető átfutja a Szűcs által hozott kimutatásokat. Közben húzza a száját. Ennyi és ennyi tag. Ennyi és ennyi föld. Ennyi és ennyi jószág. A bokortanyák tévesze sem lassabban, sem gyorsabban nem halad, mint az országos átlag. Ami azt jelenti, hogy lassan halad.

– Hogy álltok a sertéshizlaldával, Szűcs elvtárs? – Hamarosan hozzátunk a bővítéshez. A tervek már...

– Az kótyfitty!

– Még nincs is elég állatunk, nem lenne tele.

– Hány sertés van?

– Huszonhét. Négyszáz a terv. Egyelőre.

– A meglévőből mennyi a saját nevelés?

– A harmada. A többi a tagság által beadott...

– Hát akkor igyekezzetek minél több egyéni gazdálkodót beszervezni! Meggyőzéssel. Esetleg mással is. – Igyekszünk.

Az osztályvezető rágyújt. Őt is kínálja. Elveszi a cigarettaszálat, de tüzet nem kér. Az ujjai között morzsolja.

– Ki vele, Szűcs elvtárs! Miért kerestél fel?

– Igen, kérni akartam valamit.

– Mondjad már, nincs sok időm!

– Egy ismerősömnem... egy bokortanyai derék embernek, Simon Endrének a lánya... Tanítónő a lánya.

– Szép hivatás. Az ifjúságot osztályharcos, internacionalista szellemben fogja nevelni remélhetőleg.

– Bizonyosan. Okos lány. Itt szeretne állást kapni, a városban. Ha ezt el tudnád intézni...

Foltos nagyot pöffent. Aztán pöfékelni kezd. Sok apró füstkarika kezd szállni a helyiségben.

– Mondd, Szűcs elvtárs, látsz rajtam paszományos, zsinóros dolmányt?

– Mit? Nem.

– Hát akkor miért nézel engem vicispánnak? Azok csinálták az ilyen dzsentrivircsaftot. Az urambátyámozást. Ferenc Jóska meg Horthy alatt. Te elintézed nekem ezt, én elintézem neked azt. Ha te állást kérsz tőlem, én, mondjuk, azt kérem, hogy egy szép füstölt csülköt hozz be nekem karácsonyra. Hogy néznék ki akkor?

– Egy füstölt csülköt? Éppen megoldható...

– Hogy néznék ki akkor? Így kell építeni a nép államát?

– Értem én, de mindenképp meg kell nyernünk Simon gazdát. Utána igazodik a többi. Ha ő belép...

– Hát beszélj vele! Járj a nyakára! Biztasd! Fenyegesd!

– Már próbáltam.

– Akkor csak tovább. Most pedig bocsáss meg, de el kell mennem. A kapuig kikísérlek.

A falon lévő neves szülöttek mintha kárörvendő mosollyal figyelnék a csüggedten lépegető ágazatvezetőt. Foltos annál élénkebb:

– A téesszervezés sorsdöntő ügy. Olyan, mint a széncsata vagy a jugoszláv agresszió elleni felkészülés. Ezen múlik az ország, a béketábor sorsa. Nem gyengülhetünk... nem gyengülhetsz el. Tudod, mit mondanak a Szovjetben arra, aki nem végzi el azt, amivel megbízta a Párt? „Ez is felkerül a tréne!” – ezt mondják rá. Tudod, hová mennek azok a trének? Ezért nem szabad lazítanod! Na, meg ne ijedj! Nem azért mondtam.

A kapuban megveregeti a hátát, mielőtt elbocsátaná:

– Munkára fel, barátom! Annak az állásnak meg utánanézek. Meglátjuk, mit lehet tenni.

– Igazán leköteleznél...

– Amit a füstölt combról mondtam...

– Nem csülökről?

– Csülök, comb, nem mindegy? Bár szerintem combról volt szó. Tehát az csak vicc volt, nehogy komolyan vedd!

– Értem.

– Persze, ha jó gazdasági évet zártok, ha igazán jó évet... De ezt rád bízom.

Szűcs a puliszkát kanalazva adja elő az asszonynak a nap történéseit. Kényszerű kegyetlenkedését Kolláréknál, kényszerű ígéretét Simonnak és a látogatását Foltosnál, aminek még nem tudja, lesz-e eredménye. Az asszony haragosan csapkod az edényekkel és az eccájjal. Némán mozgatja a száját.

– Simonhoz azért még holnap kiküldöm Pogány Ferit is. Odacsap neki. Hátha nem köti utána annyira az ebet a karóhoz.

– Mit érsz vele? Belép a téesszbe, de dolgozni nem fog. Inkább hagyja megdöglenni az állatot.

– Akkor nem kap bért.

– Na és? A bosszú fontosabb neki, mint a megélhetés.

– Ha ő nem fog dolgozni, fog majd Kollár. Az nyugodtabb fajta.

– Nem az. Csak mutatja. Aztán az első alkalommal vasvillát vág a hátadba, majd figyeld meg.

– Ohó, ott még nem tartunk. Van párttagságunk, rendőrségünk, megvédenek.

– Magukat védik meg. Ha tudják. Meglásd, fognak még kommunisták lógni a lámpavasakon, úgy, mint '19-ben.

– Jókat mondasz. Az ember hazajön, biztatást várna, vagy legalább megértést, erre te is ilyenekkel jössz.

– Miket mondjak? Hazudjak neked én is? Nem elég az a sok hazugság, ami a rádióból jön?

– Hazudnak. De mondanak igazat is. Vannak eredmények...

– Vannak bizony: szegénység meg elnyomás.

– Kikkel vagy te egyáltalán? Velünk, vagy pedig a...

– Nem vagyok én senkivel! Azokkal vagyok, akik majd megcsinálják, hogy legyen bors meg paprika a boltban. Meg cérna, hogy a koszos gatyádat meg tudjam varrni.

– Mi bajod van neked a gatyámmal? Munkásember holmija. Nem lehet patyolattiszta.

– És Szűcs Mihálynak a gatyáról eszébe jut felesége bugyogója, arról felesége meztelen fara, arról meg, hogy már régóta nem részesült az asszonyban.

– Gyere ide, Julis! Hadd ölelgesselek meg!

– Ölelgesd a téessed anyakocáit!

– A téeszt ne bánts! Neked is hasznod lesz belőle.

– Mikor végre? Naaa, ne rángass!

– Gyere már, ne kellesd magad. Nincs itthon a gyerekek, most lehet...

– Neked is csak ezen jár az eszed!

– Ne mondj már ilyet! Igazán nem sokat abajgatlak!

– Hagyjál, ha mondom, te disznó!

– Én disznó?

– És ezt két csattanás követi. Az első, amikor az ágazatvezető tenyerével arcon csapja a feleségét. A második, amikor a Szűcsné kezéből kihulló tányér összetörik a konyhakövön.

Az asszony kirohan az udvarra. Férje követi. Megsuhogtat egy kezébe akadó mogyorófa nyársat. A nőt a kocsiszínbe szorítja. Az a falhoz hányt szalmához menekül. Dobálja a szalmát, aminek persze semmi haszna. Belátja, és inkább elfordul, hogy ne lássa, amikor a férje elveri. Szokás errefelé elverni az asszonyt. Azért, hogy jól viselje magát. Meg hogy úrnak lássa mindenki a férjet. Meg azért, mert mindig is így csinálták. De Szűcs Mihály most, a nő ki-domborodó farát meglátva, mégis lemond az ütlegetésről. Inkább magáévá teszi az asszonyt. Négy nagy rándulással. Aztán mond neki egy-két engesztelő szót, és visszamegy a konyhába.

A puliszka még meleg. Folytatja a kanalazgatást. De nem ízlik neki.

– Kéne hozzá egy kis sült mangalicaszalonna. Az ég szakadjon erre a világra, hogy még a sertés-tenyésztőnek sem jut szalonna! – morogja, de azért eszik tovább.